

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Osloadvokatene AS
att: Advokat Kristian Berge
Postboks 8913 St. Olavsplass
0028 Oslo

Nord universitet
v/ nemnda for studentsaker
Postboks 1490
8049 Bodø

Bergen, 24.04.2024
Deres ref.: 50762
Vår ref.: 24/01751 (75/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 75/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Nord universitet (heretter Nord) i sak 60/22 (22/02266), som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd under møte 29.03.2023, der vedtak fattet av klagenemnda ved Nord ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 29.03.2023, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/03909 (75/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

bokstav c. Klageren ble i brev 16.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.04.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved Nord ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Sett bort i fra Fredrik Boksasp, har ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Medlem av Felles klagenemnd, Fredrik Boksasp, erklærte seg inhabil på grunn av tidligere

befatning med saken og fratrådte. Felles klagenemnd fant at han var inhabil i saken, jf. forvaltningsloven § 8 annet ledd.

Sakens bakgrunn

Klageren er [redacted], representert av advokat Kristian Berge ved første gangs behandling. Klageren har siden høsten [redacted] fulgt [redacted] i [redacted] ved Nord, studiested [redacted]. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av [redacted] i emnet [redacted] våren 2022.

I forbindelse med plagiatskontroll ved sensur, ble det avdekket tekstlikhet mellom klagerens besvarelse og tre masteroppgaver innlevert ved andre institusjoner i 2019 og 2021. Tekstgjenkjenningsprogrammet Ouriginal viste 34 prosent tekstlikhet mot ulike kilder, hvorav hovedsakelig mot de tre tidligere innleverte masteroppgavene. Kildene var oppført i den avsluttende litteraturlisten, men det var ikke henvist til noen av kildene fortløpende i teksten. I sensors udaterte melding om mistanke om fusk opplyses det at tekstlikheten mot de tre tidligere innleverte masteroppgavene fremkommer «jevnt over oppgaven», både i [redacted]. Sensor viser videre til at tekstlikheten er av «merkbar[t] omfang» med tekstlikhet mot de tre kildene på henholdsvis 13,72 prosent (Jonassen, 2019), 6,72 prosent (Rekve, 2019) og 4,18 prosent (Eskeland, 2021).

Det ble gjennomført et møte med klageren og representanter fra studiestedet 15.06.2022. Klageren forklarte at h[n] alltid fører opp kilder h[n] benytter i litteraturlisten, og at h[n] i arbeidet med [redacted] hadde skrevet inn relevant tekst fra kilder «med egne ord». Studiestedet bemerket at klageren hadde oppført 26 kilder i litteraturlisten som ikke var å gjenfinne som referanser fortløpende i teksten. Klageren forklarte at dette skyldtes at h[n] hadde hentet innhold fra flere kilder, og ville sikre seg at alle var oppført. Når det gjaldt de tre masteroppgavene, forklarte klageren at h[n] hadde tenkt at h[n] enten skulle refererte til disse direkte eller til kildene de hadde brukt. Klageren viste til at h[n] uansett hadde skrevet med egne ord i teksten, slik at det ikke var «ren kopi og lim». Videre opplyste klageren at h[n] hadde prøvd å referere på den måten h[n] kan, og bemerket at alle konklusjoner og drøftelser var h[n] egne.

Klagerens advokat innga et skriftlig partsinnlegg 30.06.2022, der det ble bestridt at det objektive vilkåret for fusk var oppfylt. Det ble anført at den avdekkede likheten var under den nedre grensen for hva som kan anses som plagiat, og at klageren hadde henvist på korrekt måte til primærkildene. Videre ble det bestridt at klageren hadde utvist tilstrekkelig grad av skyld. Det ble vist til at klageren ikke hadde vært klar over at h[n] metode for kildehenvisninger eventuelt ikke var korrekt. Det ble også påpekt at klageren hadde oppgitt kildene i den avsluttende litteraturlisten, og anført at dette viste at klageren ikke hadde hatt noe ønske om å fremstille andres arbeid som sitt eget. Subsidiært ble det anført at en eventuell utestengelse ville ramme klageren uforholdsmessig hardt, da h[n] i utgangspunktet var [redacted]. Utestenging ville dermed påvirke h[n] inntektsevne.

Klagenemnda ved Nord behandlet saken i møte 30.08.2022. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innlevering av [redacted]. Nemnda vektla det avdekkede tekstsammenfallet mellom klagerens besvarelse og de tre tidligere innleverte masteroppgavene ved andre institusjoner, samt klagerens forklaring om at h[n] aktivt hadde benyttet seg av kildene. Klagenemnda ved Nord fattet vedtak om annullering og utestenging i to semestre, nærmere bestemt høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023.

Klagerens advokat påklagde vedtaket 29.09.2023. I klagen ble tidligere anførsler opprettholdt. Det ble videre påpekt at klagenemnda ikke hadde foretatt en sammenstilling mellom klagerens besvarelse og primærkildene som klageren hadde referert til løpende i teksten, og anført at det dermed ikke var tilstrekkelig bevis at det objektive vilkåret for fusk var oppfylt.

Klagenemnda ved Nord vurderte klagen 25.10.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Nemnda presiserte at den fant det klart sannsynlig at klageren hadde benyttet de tidligere innleverte masteroppgavene som kilder for sin gjengivelse av tekst, og ikke primærkildene. Klagenemnda ved Nord opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken ble deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens innleverte [REDACTED] er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved Nord Universitet§ 9-1 andre ledd hva som skal anses som fusk:

§ 9-1. Fusk, annullering og utestengelse

...

(2) Som fusk eller forsøk på fusk regnes blant annet:

...

b. Å presentere andres publiserte eller upubliserte arbeid som sitt eget.

...

d. Å sitere kilder eller på annen måte benytte kilder i skriftlige arbeider uten tilstrekkelige kildehenvisninger.

...
g. Å handle i strid med spesifikke retningslinjer for den enkelte eksamen.

...
Videre fremgår det av «Retningslinjer for eksamenskandidater ved Nord universitet» om kildehenvisning og plagiering ved hjemmeeksamen/innleveringer at:

Kildehenvisning og plagiering:

36. Ved innlevering av skriftlige arbeider skal alle kilder oppgis både i selve teksten og i en fullstendig litteraturliste. Ved direkte avskrift, skal det markeres tydelig med innrykk og kursivskrift el. lignende, og det skal være kildehenvisning med spesifisert sidehenvisning. Avvik fra denne regel anses som plagiat og vil bli behandlet som fusk/forsøk på fusk.

...

Videre fremgår det av «Retningslinjer for eksamenskandidater ved Nord universitet» om hjelpemidler, kildehenvisning, ureglementert samarbeid og plagiering ved innlevering av skriftlige arbeider at:

27. Ved innlevering av skriftlige arbeider skal alle kilder oppgis både i selve teksten og i en fullstendig litteraturliste, med mindre annet er spesifisert i oppgaveteksten. Ved direkte avskrift, skal det markeres tydelig med innrykk og kursivskrift el. lignende, og det skal være kildehenvisning med spesifisert sidehenvisning. (...) Mangelfull kildehenvisning og referanser kan blir vurdert som plagiat og vil bli behandlet som fusk/forsøk på fusk.

...

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har nemnda lagt avgjørende vekt på tekstlikheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og de tre masteroppgavene innlevert ved andre institusjoner i 2019 – 2021, jf. Ouriginal-rapporten og sensors udaterte redegjørelse for mistanke om fusk. Nemnda viser til at det er avdekket sammenfallende tekst på opptil 24 prosent mellom klagerens besvarelse og de nevnte kildene, særlig ved [redacted] i besvarelsen. Enkelte ord er lettere omskrevet, men teksten fremstår ellers tilnærmet direkte kopiert fra kildene. Klageren har ikke henvist til kildene fortløpende i teksten.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at de manglende kildehenvisningene må anses å være under den nedre grensen for hva som kan anses som plagiat. Nemnda finner ikke at anførselen kan føre fram, og viser til at tekstlikheten både i art og omfang klart nok overskrider grensen for fusk.

Nemnda har videre merket seg anførselen om at klageren har benyttet seg av de samme primærkildene som forfatterne av de tidligere masteroppgavene, og at dette kan forklare tekstlikheten. Nemnda er ikke enig i dette, og viser til at det ut ifra Ouriginal-rapportens treff på tekstlighet fremstår utvilsomt for nemnda at teksten er hentet fra de tidligere innleverte masteroppgavene, og ikke fra primærkildene.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift studier og eksamen ved NU § 9-1 andre ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av [REDACTED]

Det saksforhold i form av plagiering som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstlighet som fremkommer av Ouriginal-rapporten og sensors udaterte redegjørelse. Nemnda viser til at store deler av klagerens besvarelse inneholder lettere omskrevet tekst fra de tre masteroppgavene innlevert i 2019 – 2021. Når tekstligheten er av et så stort omfang og av en slik karakter, finner nemnda det klart at klageren bevisst har kopiert tekst fra kildene.

Nemnda har merket seg anførselen om at klageren ikke mente å fremstille andres arbeid som sitt eget. Nemnda bemerker i den forbindelse at forsettkravet ikke krever hensikt om fusk. Det er tilstrekkelig å konstatere at en student bevisst har overtrådt de handlingspliktene som følger av reglene ved den enkelte undervisningsinstitusjonen. En slik forståelse av regelverket er også lagt til grunn av Høyesterett, jf. Rt. 2015 s. 995. Klagerens anførsel om uvitenhet om reglene for kildehenvisning vil vurderes under rettsvillfarelse.

Felles klagenemnd finner etter dette at det subjektive vilkåret for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at klageren ikke var klar over at [REDACTED] metode for kildehenvisninger ikke var korrekt.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettslig villfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil innledningsvis understreke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvingssituasjonen, herunder reglene

om kilde- og sitatbruk. Informasjon om hva som regnes som fusk er lett tilgjengelig på Nord sine nettsider. Det fremgår også tydelig av *Retningslinjer for eksamenskandidater ved Nord universitet* at plagiat er å anse som fusk. Dersom klageren var usikker på reglene eller ikke forstod den informasjon som ble gitt, ga det klageren en særskilt oppfordring til å undersøke dette nærmere med lærestedet.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av [REDACTED]

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved Nord har fattet vedtak om annullering og utestenging høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at utestengelse vil ramme klageren uforholdsmessig hardt, da h[un] i utgangspunktet er [REDACTED]. Utstenging vil dermed påvirke inntektsevnen. Til dette vil nemnda bemerke at forsinket studieprogresjon og økonomiske konsekvenser av dette, er påregnelige følger av fuskehandlingen og vil ikke kunne vektlegges i formildende retning.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før klagenemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 12,5 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved Nord.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 29.03.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Liv Sandvik, Frode Randal, Nils Herman Lien Håre og Amina-Louise Persen har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 29.03.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved Nord universitetet i sak 60/22 (22/02266), om annullering og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 26.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.